

SKRIFTLIG FRÅGA TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2025-07-09
Besvaras senast
2025-07-23

Till statsrådet Benjamin Dousa (M)

2024/25:1295 Sveriges stöd till det globala vaccinationsarbetet

Gavi, den globala vaccinalliansen, är en av de mest framgångsrika och kostnadseffektiva biståndsinsatserna i modern tid. Sedan starten år 2000 har Gavi, i samarbete med WHO, Unicef, Världsbanken och Bill & Melinda Gates Foundation, vaccinerat över en miljard barn i låg- och medelinkomstländer. Det har räddat uppskattningsvis 17 miljoner liv och bidragit till att minska barnadödligheten, öka skolnärvaron och skapa långsiktig utveckling i några av världens mest utsatta samhällen.

Sverige var en av de första givarna till Gavi och har i över två decennier varit en pålitlig partner och en viktig röst för global hälsa, vaccinationsrättvisa och multilateral samverkan. Det är ett exempel på bistånd som fungerar, ger konkreta resultat och bygger framtidstro.

Men när Gavis givarkonferens hölls i Bryssel den 25 juni 2025 för att mobilisera finansiering inför den kommande femårsperioden 2026–2030, valde Sveriges regering att inte delta på hög politisk nivå. Till skillnad från ett trettiotal andra länder gav Sverige heller inte något nytt finansiellt löfte, trots att ett allvarligt finansieringsgap kvarstår efter mötet.

Samtidigt har USA:s nye hälsominister Robert F. Kennedy Jr, känd vaccinskeptiker, beslutat att helt dra tillbaka USA:s årliga stöd till Gavi på cirka 300 miljoner dollar. USAID:s infrastruktur för vaccinlogistik monteras ned, och i flera länder i Afrika och Asien har vårdpersonal redan rapporterat att barn inte längre får sina grundvaccinationer. Världshälsoorganisationen har uttryckt oro för att vaccinationsnivåerna globalt är på väg att falla tillbaka till nivåer före 2010, vilket öppnar för nya utbrott av mässling, stelkramp och polio.

Sverige, som en gång var med och byggde upp det här systemet, valde att stå tyst när det verkligen gällde.

Det finns få biståndsinsatser som så tydligt förenar vetenskap, solidaritet och effektivitet som Gavi. Alliansen arbetar med storskaliga upphandlingar, förutsägbar finansiering, datadriven uppföljning och lokalt partnerskap – precis de principer som ofta efterfrågas i svensk biståndsdebatt. Trots det valde regeringen att avstå både deltagande och finansiella åtaganden vid ett av Gavis mest avgörande möten på många år.

Det är ett beslut som får konsekvenser: inte bara för barn som riskerar att bli utan skydd mot dödliga sjukdomar, utan också för Sveriges anseende som trovärdig partner inom global hälsa. I en tid då vetenskapen utmanas av desinformation, och där vaccinet motstånd får ökat politiskt fotfäste, är det avgörande att länder som Sverige står upp och visar ledarskap.

Att utebli från ett toppmöte som detta sänder fel signaler. Det undergräver både alliansens möjligheter att säkra långsiktig finansiering och möjligheten att förhandla bättre vaccinpriser för låginkomstländer. Det är dessutom svårt att förena regeringens uttalade ambition att fokusera biståndet till "där det gör störst nytta" med att samtidigt vända ryggen åt Gavi – ett av de dokumenterat mest effektiva initiativen inom global utveckling.

Flera länder valde vid mötet att öka sina bidrag, däribland Tyskland, Norge och Kanada. Samtidigt gjorde privata givare som Gates Foundation, Mastercard och Children's Investment Fund Foundation tydliga och förutsägbara åtaganden.

Från Sverige: tystnad.

Med anledning av detta vill jag fråga statsrådet Benjamin Dousa:

Vilka överväganden ligger bakom att Sverige inte deltog på politisk nivå vid Gavis toppmöte i juni 2025, och hur avser statsrådet inom ramen för sin tjänsteutövning att säkerställa att Sverige inte bidrar till att försvaga det globala vaccinationsarbetet i ett läge där både vaccinskepticism och finansieringsgap hotar miljontals barns liv?

.....

Olle Thorell (S)

Överlämnas enligt uppdrag

Gergö Kisch